DISSERTATIO
DE FEBRIBUS
PERNICIOSA REMITTENTE
ET CATARRHALI GRAVI,

Quam præmio 2.° distinxit societas medico-practica Monspeliensis;

AUCTORE J. C. JACOBS,

Medecinæ licentiato, Societatis medecinæ, chirurgiæ, pharmaciæ Bruxellensis quondam præside, collegii medicorum Aagensium sodali; societatis scientiarum phisicarum ac medicarum Leodiensis correspondente, athenæi Gersiani socio; societatis physicæ experimentalis almeriensis; medecinæ, chirurgiæ, pharmaciæ Tolosensis, medecinæ-practicæ Monspeliensis, Bordulacensis Membro, etc. etc.

Verace naturâ docente, scribo, hypothesium inimicus.

BRUXELLIS,

TYPIS G. PICARD ET SOCII, IN PLATEA NAMURCENSI, N.° 982.

ET PROSTANT APUD

Author non agnoscit hujus primæ editionis ulla exemplarea legitima, præter ea quæ propria manu subscribsit.

PRÆFATIO.

Quæstio trimembris tripartitam etiam exigit responsionem : quæritur autem primo an febres perniciosas remittentes et catarrhales graves differentia intercedat essentialis ; secundo quænam sit utrasque tractandi methodus adaptata, et tertio demùm quænam sit in uno alioque casu corticis peruviani utilitas.

Ut primo satisdetur membro, exactè enucleanda veniunt utriusque ægritudinis seminia, potentiæ nocentes, symptomata, sive (causâ proximâ et prognosi exceptis) graphica earumdem descriptio; ex quâ et comparatione parallelâ unius ad alteram non solum elucescet, quænam communia, diversaque habeant sed etiam ferè intelligetur quænam sint iisdem appropriata indicatio, eique adimplendæ adaptata remedia; unde spontè quasi secundi membri solutio profluet, et ex his binis, coronidis ad instar, ultimi membri enucleatio : quare dissertationem hanc, ita redigam ut sit præterpropter argumentatio continua

quædam *Soritis* : cujus primæ partis conclusio materiem suppeditabit prælucentem solutioni sequentis, et hæ binæ tertii membri elucidationi distinetæ. Quod si autem in his omnibus incorrecti aliquid, nimiùmque festinato calamo exarati reperiatur; id pauco, quo fruor, otio attribuendum velim : hæc enim practicorum sors est deploranda, ut quæ ad ægrorum lectos, verum docente naturâ didiscêre, posteritati vix tradere queant; sibi ipsis, studiisque continuò, ægrorum planctubus, subrepti.

Deinde in dissertationis decursu authores non nominabo : vana eruditionis suppellex! ab unâ enim parte, quæ antiqua est, nimii; ab alterâ quæ nova est, et quæ intenditur, nulli nominandi forent. Qui antiqua scrutati, nova non ignorant; videbunt quid præstitum sit, et hos solos rei hujus judices agnosco idoneos.

SINOPSIS.

SECTIO PRIMA.

De differentiâ quæ febrim perniciosam remittentem et febrim catarrhalem gravem intercedit.

CAPUT PRIMUM.

De definitione et diagnosi febris remittentis perniciosæ absque fomite.

CAPUT SECUNDUM.

De definitione et diagnosi febris remittentis pernisiosæ ex fomite.

CAPUT TERTIUM.

De definitione et diagnosi febris cotarrhalis gravis.

CAPUT QUARTUM.

De comparatione et hinc distinctione horum morborum inter se.

SECTIO SECUNDA.

De fibres pernisiosam remittentem et catarrhalem gravem tractandi methodo.

CAPUT PRIMUM.

De curâ febris remittentis perniciosæ absque fomite.

CAPUT SECUNDUM.

De curâ febris remittentis perniciosæ ex fomite.

CAPUT TERTIUM.

De curâ febris catarrhalis simplicis, quæ gravis esse possit.

CAPUT QUARTUM.

De curâ febris catarrhalis gravis inflammatoriæ.

CAPUT QUINTUM.

De curâ febris catarrhalis putridæ.

SECTIO TERTIA.

De usu corticis peruviani in febribus perniciosâ remittente et catarrhali gravi.

SECTIO PRIMA.

De differentiâ quæ febrim perniciosam remittentem et febrim catarrhalem gravem intercedit.

CAPUT PRIMUM.

De definitione et diagnosi febris perniciosæ remittentis.

Uti res quæcumque, ita morbi conveniunt, quoad ea, quæ uni alterique communia competunt, differunt vero per ea, quæ unum exclusivè, respectu ad aliud, possidet; si ea semper possident, differentia est essentialis, si non, accidentalis est.

Videndum itaque quæ quisque morborum, de quibus agitur, communia, quæ diversa habeat, sive parallelè febris perniciosa remittens cum febre catarrhali gravi comparanda venit, id est exponenda sunt, quæ unam constituunt ab unâ parte, deinde quæ aliam componunt in lucem sunt proferenda ab ultera, ut ita ex deletis communibus, quæ uni et non alteri propria sunt, remaneant diversa quæ eas interstinguant.

Cùm ut dilucida sit rei cujuscumque doctrina, requiratur præcæteris exacta ejusdem cognitio, non à scopo alienum judicavi, ante omnia, utrumque hunc morbum definire.

Definitio. Febris perniciosa remittens nobis audit, hæc febris acuta continua, quæ ægrum adoritur magna subitâque prostratione virium absque causâ

manifestâ, appetitûs abolitione, siti; pulsu parvo, debili; excretis, præcipuè per alvum, plus minusve putridis, etc. etc.

Divisio. Nosologicarum nugarum licet inimicus; nullatenus tamen eas morborum divisiones neglectas velim quarum cognitio tractandi methodi plurimum interest.

Qui febrim hanc tractavit non perfunctoriè; eâ, quâ decet, ad lectos ægrorum attentione assidens, sæpissimè observavit, eam ex fomite in primis viis aliisve corporis partibus hærente originem ducere; dum eam etiam non minùs raro, absque vel minimâ fomitis, alicubi latitantis, suspicione invenit; undè hæc, in arte quam maximè proficua, divisio, quæ eam in *sanguineam* et *biliosam* (*), aut *gastricam* ita vulgariter dictas separat; quæ denominatio, cùm inadæquata mihi appareat eam potiùs nominarem *ex* vel *absque fomite præexistente.*

De utrâque, ne aliquid in re, tanti ponderis, desiderandum relinquam, agere oportet; de hâc igitur primo loco agam.

Origo. Oritur autem *ordinariè* ex miasmate putredinoso, per cutis poros inorganicos, per vias aërias, etc., in massam sanguineam introducto: dico *ordinariè* cùm et absque eo induci possit, dùm humores vi vitali, quæ ipsos ad putredinem ducit, nimiùm exaltati, aut novo chylo acescente non

(*) Dùm vocis *biliosa* in sequentibus mentio incidit fortassis, eam ita intellectam volo ut sub eâ comprehendatur, cujuscumque saburræ in primis viis existentia.

sufficienter refocillati eam plus unâ vice induxêre : ex numerosis hic unum quoad plura memorabile, adduxero exemplum Quæstoris hujus urbis, qui à quindecim præterpropter annis, anginâ corripiebatur inflammatoriâ, cum febri ejus genii acutissimâ ; notare oportet subjectum fuisse robustum, plethoricum, in flore ætatis constitutum, lautissimèque vivere solitum. Morbum aggrediebar venæsectione, hirudinibus ad collum applicatis, cataplasmatibus antiphlogisticis, potu tepido leniter acescente ex decocto leni hordei cum oximelle simplici, pauco nitro aut succo citri cum saccharo, enematibus refrigerantibus, vaporis emollientis balneo ad fauces directi, remedio eccoprotico et refrigerante ex décocto tamarindinato Fulleri cum oximelle simplici et pauca nitri dosi : hisce ægroti dies incolumes reddidisse putabam, dùm jàm febris fugerat, angina aberat, rem ita omninò in vado opinatus, postera die invenio, quid ? ferè obstupescens, initium febris perniciosæ remittentis, quam unquam vidi, meique mecum vidêre collegæ, periculosissimæ, uti posteà patebit.

Hæc est *causos* vel *febris* illa *ardens* de quâ tantum hallucinati sunt auctores, præcipuè Germani, contendentes ab unâ corticem peruvianum, camphoram, moschum, contra-yervam, serpentariam virginianam, vina tonica et meraca, præcipua et heroïca ; affirmantes ab alterâ parte, magis nociva remedia, ingenio humano excogitari non posse : lis autem facilè componitur, errorque dispellitur, ex diverso morbi stadio : stante enim inflammatione,

stante reactione nimià solidorum in liquida, liquidorum in solida, liquidorum inter se, stante impetu à tergo aucto in vasa infarcta, cane et angue pejus fugienda sunt stimulantia quæcumque et calefacientia : prostratis verò viribus, inflammatione cum satellitibus suis symptomatibus in fugam redactâ, pulsu jam parvo, debili cum siti, et appetitu prostrato, etc., sine illis nulla salus. Unde hic, si alibi omnino quadrat sequens magni Boerhaavii effatum.

Omne corpus venenum est et medicamentum, toto à tempestivo vel ab intempestivo usu pendente.

Altera febris perniciosæ remittentis, ejusdem genii, species observatur in illis, qui massam sanguineam chylo acidulo, non, insufficienter, vel malè reficiunt; undè in carceribus, urbibus obsessis, longis navigationibus (licet hùc plures aliæ concurrant causæ) in ædibus ubi res angusta domi, in gravibus anginis, in iis demùm, qui nimio religionis ardore, ultrà fas et nefas jejunium protrahentes, aut aliundè, inediâ sese trucidant, dùm directè febrim hanc periculosissimam sibi accersunt.

Alia divisio. Hinc consequens est dari febrim perniciosam remittentem absque fomite *per se* aut et à *miasmate introsuscepto.*

Hic propriè locus non est de sporadicâ, populari, contagiosa, etc., agendi.

Seminia seu prædisponentes causæ. Quænam seminia, quænam sint potentiæ nocentes ex dictis ferè eruere datur.

Prædisponuntur imprimis omnia subjecta lan-

guida, debilia; languor hic aut debilitas, à jacturâ nimiâ humoris boni, vel ab impeditâ ejusdem reparatione pendeat, parùm refert.

Disponuntur adhuc ii omnes, quibus minor vis exhalans, inhalans major est; hinc, præter jam dictos, pavidi, meticulosi, animi pathematibus tristibus vexati præ aliis hoc morbo corripiuntur; undè facilè intelligitur quanti medico hilaris, incurii, moderatoque vini usu lætificati, animi esse intersit.

Prædisponuntur dein omnes ii quorum liquida jam magis in putrescentiam vergunt, ut carnivori, etc.

Potentiæ nocentes. Inducunt eam febrim *aër paludosus*, aquarum stagnantium exhalationes : hinc tam frequens in Hollandia, frequentior in Ægypto, ubi eam nova unda ex Æthiopiâ redux subministrata, exhalantem Nili limum obtegendo, præceps extinguit.

Aër non renovatus. Undè tantæ istius in carceribus victimæ.

Aër hominum frequentiâ pollutus. Hinc tanta in castris et nosodochiis strages.

Excrementorum aliarumque sordium emanationes. Undè angustarum platearum incolas, jam observantibus Anglis, præsertim adoritur.

Exhalationes cadaverosæ. Undè tàm sæpè post pugnas, cadaveribus non vel negligenter sepultis, exercitus devastat. Hinc cæmeteriorum accolarum tristis præferentia; undè et etiam calamitates illæ, plus nimiùm notæ, quæ è sepulchrorum, in templis latentium, aperturâ duxêre originem.

Provocant etiam hunc morbum alimenta deterioris notæ, olerum acescentium, aquæ puræ defectus; undè ipsius in urbibus obsessis, longis peregrinationibus (*caravanes*) frequentia : nascitur demùm ex contagio.

Symptomata. Magna et subita prostratio virium sine causâ manifestâ, facies collapsa, temporum subsidentia, ita facies angusta, nasus acutus, oculi luridi, concavi, abolitio appetitûs, sitis magna, quam cerebri compressio funestè non celaverit, sudores faciles copiosique, hæmorrhagiæ sanguinis dissoluti, etc., febris acuta continua cum pulsu parvo et debili, etc.

Omnia hæc symptomata ex præsentiâ fermenti putridi in massâ sanguineâ explicare licet facilius nihil; vetant tamen dissertationis hujus præscripti limites.

Diagnosis. Ex his facillima febris hujus diagnosis.

CAPUT SECUNDUM.

De febre perniciosâ remittente ex fomite.

Si cum febri jam dictâ, fomes alicubi in corpore latens, unâ detegatur, eam *ex fomite* appello, licet strictè loquendo id severæ veritati congruum semper non sit, cùm morbus hic uno aliove ex prædictis modis produci et existere possit cum fomite, qui hactenùs innocuus latet; attamen cùm motu hoc febrili existente innocuus diù manere nequeat, cùm uno aliove casu indicatio fomitem destruendi,

vires erigendi, putredini resistendi, solutum sanguinem compingendi semper eadem sit, denominationem hanc non variandam existimavi.

Fomitem hunc constituunt liquida animalia, et præprimis sanguis, alicubi extravasata, stagnantia, deinceps corrumpenda.

Ex his, præcipuam morbo ansam præbet fœtus mortuus, secundinæ retentæ, sanguis in cavum uteri depositus, foràs exire impeditus dùm longiori morâ corrupta plùs minùsve in vasa absorbentur. Non dudùm fœminæ curam habebam cui versùs noni mensis finem leves partûs superveniebant dolores, qui deinceps perpetuò silivêre, subsidebat abdomen, pondus molestum sentiebatur in parte ventris infimâ, tenesmus ad alvi et urinæ excretionem vexabat ægram, moles iners in omnem partem ruebat versùs quam corpus vertebatur, subsidebant mammæ et universum corpus, sitis torquebat infaustam, labebantur vires, jam decimo finito mense sanies putrida continuo è vagina stillabat, febris augebatur in dies, nihil restituendæ ægræ magis congruum magisque efficax excogitari poterat, quam sine morâ cadaveris inficientis, artificialis eductio; manum operi admovere, nimiùm meticulosus, renuebat obstetricans, reluctabatur ægra; nec certa et inevitabilis, quam indè prædicebam, mors, præter maritum, aliquem persuadere poterat de extractionis necessitate; sorti misere deplorandam relinquebam uxorem, quæ sex septimanis elapsis, dùm jàm putridissimo odore totam impleverat domum miserrimè enecta periit.

Jàm dùm hæc scribo, 23 feb. 1804, in consilium evocor cum obstetricante, qui jàm per decem dies curam gesserat puerperæ, quæ fœtum mortuum in lucem emiserat, dùm placentæ pars ob violentissimam osculi uteri contractionem, nulli auscultantem remedio, in utero remansit. Coràm invenio febrim remittentem perniciosam, jàm dirissimis stipatam symptomatibus, ægramque jàmjàm è medio erepturam. Decoctum corticis peruviani rubri, cum camphorâ et spiritu vitrioli, aliaque congrua, de quibus in sectionis secundæ capite primo et secundo agam, præscribo remedia; at ea præparandi, multò minùs assumendi, vix tempus supererat, dùm paucis posthac elapsis horis, discesserat ad plures.

Frequentissimè fomes hic hæret in primis viis sub bilis, saburræ aut cruditatum nomine.

Fomes hic latens per sua detegitur symptomata quæ sunt ut sequitur.

Os amarum, ingratum; lingua conspurcata, nausea, vomituritio, vomitus; plenitudinis ad cardiam, anxietatisque præcordialis sensus; ructus, flatus, borborygmi, alvus irregularis at sæpè sæpiùs frequens et liquida; dejecta putrida, appetitus prostratus, sitis ordinariè magna (agitur enim hic præcipuè de latice putrido): error in diætâ, animali, præsertim, commissus à subjecto edentato, negligentiùs masticante, avidiùs deglutiente; fibrâ laxâ aut rigidâ, visceribus, hepate præprimis, plùs minùs obstructis, infarctis, laborante; animi pathematibus tristibus quæ, regularem solidorum motum, uniformem liquidorum, ad di-

gestionem requisitorum affluxum turbant, vexato; cui evacuationes alvinæ fuêre imminutæ, aut certo temporis intervallo fuêre suppressæ, etc.

Si hæc aut ex hisce plura jungantur symptomatibus in capite præcedenti enarratis, febris hujus præsentia et ab omni aliâ differentia facilè agnoscitur.

CAPUT TERTIUM.

De definitione et diagnosi febris catarrhalis gravis.

Definitio. Febris catarrhalis gravis, ea nobis audit febris acuta continua, quæ ab insensibili perspiratione suppressâ originem ducens, ægri dies magnum in discrimen adducit.

Addo *quæ ægri dies magnum in discrimen adducit*, ut à febri catarrhali, ordinariâ, quæ etiam febris acuta est, distinguatur.

Ex eo quod febris hæc ab insensibili perspiratione suppressâ originem ducat, mirum sanè videri potest; cùr Hyeme, cùr in regionibus utrique polo vicinis potiùs non regnet, quàm Vere et Autumno et in regionibus circà vel intrà tropicos sitis; priori enim casu, frigus intensum est dùm posteriori nullum vel sanè modicum est : undè ex augmento causæ, effectus incrementum inevitabile videretur.

Dùm rem attentè perscrutor, veracisque experientiæ penetralia adeo, invenio facile; frigus, quà tale, multùm abest perspirationem supprimat aut minuat, quin eam contrà augeat, dùm vires cordis vigent et vasorum; id quod évidentèr corporis agilitas et levitas ad stateram docent : facit

ergò frigus ferè id, quod calor diverso licet modo efficit, humoris nempè per cutis colatorium jacturam : attamèn negari nequit cutaneam excretionem potissimùm à diverso temperaturæ gradu supprimi : quarè, dùm hæc in frigore viget ut in calore, rectè statui posse videtur, suppressionem hanc ex transitu unius in alterum derivandam esse, ità ut ex posteriori in prius fiat : verùm cum qualitates hæ solummodò respectivæ, idest tales sint, ut quod frigidum uni, calidum alteri appareat pro diverso caloris nativi gradu, non videtur differentia hæc ad thermometrum statui posse, idque eo minus, dùm stante certo frigoris gradu subitus ad decem et ultrà gradus in tubo Reaumuriano descensus de perspirabilis liquidi per cutem expulsione nihil imminuit; dùm è contrà, calore vigente paucorum graduum condensatio eam integrè sufflaminat, morbum catarrhalem epidemicum inductura : undè hæc legitima sese offert consequentia, corpus ad certum caloris gradum incalescere debere ut ex impressione diversâ perspirabile sanctorianum dispareat.

Quarè affectionis catarrhalis originem (quæ ab actione in cutem diversa pendet) pono in impressione successivâ et subitâ frigoris in habitum corporis ad certum gradum calentis.

Hocce posito, si ulteriùs consideretur impressionem dictam variare ratione diversæ sensibilitatis cutaneæ, ejusque effectus varios esse debere, ex variâ vi cordis et vasorum, humorumque discrasiâ, explicabuntur facilè omnia quæ de hocce

morbo legimus et observavimus : et ita quarè Æstate potiùs, quam Hieme et præcæteris Vere regnet et Autumno; quarè insularum calidarum, in quibus frigus nocturnum respectu ad diei calorem notabile est, incolas aggrediatur, dùm borealium habitatores incolumes relinquit; quarè molliori vitæ indulgentes, hypocaustis calefactos infestet, dùm rusticis parcit et pauperculis; quarè delicatulos, sensibiliores frequentèr adoriatur, athleticis, robustis, exercitio ac labore induratis ferè ignotus; quarè debiles, languidos, Baccho, Venere, lucubrationibus nocturnis, studio enervatos vexet frequenter; quarè discrasia humorum arthritica, venerea, rhumatica aut quavis alia laborantes violentiùs inquinet, et id genus plurima.

Seminia. 1.° Prædisponuntur in genere omnes ii, quibus debilior est vis cordis et vasorum, quorum habitus frigore faciliùs percellitur; ergo juniores hypocondriaci, sexus amabilis et præcipuè hystericæ.

2.° Omnes illi quorum, ex quâcumque causâ, relaxata sunt viscera.

3.° Cachectici, cacochymici, omnesque alii qui discrasiâ humorum acri laborant.

4.° Demùm hi quibus obstructa sunt viscera abdominalia.

Harumce ultimæ prædispositionum, quam longa me docuerat experientia, ratio me dudùm latuit, dùm tandem delatuisse videtur è tenebris emersa, ex eo quod ex visceribus obstructis inter quæ sæpissimè hepar pluri ratione afficitur, digestionis

2

officina laboret; undè cruditates cujuscumque generis, diversæ pro diversâ naturâ alimentorum, quæ assumuntur; ex cruditatibus irritatio; ex irritatione motus peristalticus auctus, ex eo aucto alvi fluxus statis temporibus rediens : jam autem ex divi senis monitis certum est, tali casu perspirationem supprimi : ait enim, *alvus laxa, cutis densa et è contrà :* verùm stantibus obstructionibus, venæ universi ventris ex difficili aut impedito reditu, plùs minùs inflantur, quæ ad anum distribuuntur vitiosè tument sub hæmorroïdum internarum vel externarum nomine, unde excretioni alvinæ obstaculum nascitur; quo sæpissimè fit, ut stante motu peristaltico aucto, tamen alvus sileat, resistentia ad anum vim expultricem, licet auctam superante, undè tamen nihilominùs supprimenda venit perspiratio ob existentem erethismum intestinalem.

Potentiæ nocentes seu causæ remotæ. Causæ remotæ generatìm revocari possunt ad hæc tria, 1.° ad omne id quod in cutim agendo perspirationem impedire, retropellere valet; 2.° ad omne id quod viscera relaxando vel irritando eam introrsùm advocat, allicit, et 3.° ad quodcumque id quod ejus ad cutem appulsum impedit, quo casu retenta potius-quàm retropulsa diceretur.

Ergo frigus incautè susceptum, aut certo caloris gradui superveniens, cosmetica, oleosa, pinguedinosa quæ cutis poros obturant, animi pathemata frigida; dolores violenti partes internas occupantes, cardialgici, colici, nephritici, cys-

tici, uterini, etc. etc., alvi fluxus quiscumque, diarrhæa, dysenteria, cholera, etc., hæmorragiæ cujuscumque partis, phlebotomiæ nimiùm celebratæ, etc.

Symptomata. Per ea, quæ jàm dixi, morbus catarrhalis prævidetur; per ea quæ sequuntur ab omni alio distinguitur, præsens agnoscitur.

Symptomata ipsi individua sunt lassitudo totius corporis sæpè numerò dolorifica, gravedo capitis, perceptio, judicium, ratiocinium plùs minùs læsa, gustûs abolitio vel depravatio, ozæna, sternutatio, tussis, raucedo vocis, febris acuta continua.

Hæc, quam hucùsque tractavi febris catarrhalis simplex est, quæ, uti ferè numquàm gravis perse; posset ad problema propositum responsioni extranea videri : verùm ea pertractanda erat ut complicata, quæ gravis est, intelligi posset, non enim distinctè cognoscitur totum, cujus partes ignorantur.

Observatio quotidiana docet febrim catarrhalem raro ad mortem ducere, absque eo quod vel inflammationem si non generalem, particularem saltèm alicujus visceris, aut humorum dissolutionem provocarit, omnem popularem morbum, ad quam classem febris catarrhalis spectat, genii esse putridi vel inflammatorii, maximum esse quod in arte didicerat, suo tempore exclamavit Boerhaavius posteritatique reliquit.

Pono igitur febris catarrhalis gravitatem ex associatione inflammationis aut febris putridæ pendere; quod ordinarium est.

Quænam inter hunc morbum ex complicatione

gravem et febrem perniciosam remittentem intercedit in capite sequenti videbimus : videndum deinceps, visuri suo loco.

CAPUT QUARTUM.

De comparatione et hinc distinctione horum morborum inter se.

Si jàm dicta sedulò pervolvantur omnia, reproducantur adamussìm singula, interque se comparentur attentè, non difficilè erit caracteres cujusque febris individuos agnoscere, quibus ab omni alia, omnique tempore differat.

In primis molesti secùm nihil fert febris catarrhalis ordinariæ diagnosis, verùm hæc ut plerùmque non gravis, hic ferè prætermittenda.

Peti aut quæri hìc posset, utrùm febris catarrhalis, quà talis et non alia, numquàm gravis, id est talis ut acutè continua ægri dies in magnum discrimen adducat, esse possit?

Dùm quis scholasticè hoc petitum considerat, vix hærebit pro affirmativâ stare, in suæ sententiæ probationem allegaturus, materiem insensibilis perspirationis suppressæ, cor et vasa irritantem, ità febrem producentem, evehi et exaltari continuò magis magisque, undè ex auctâ causâ proportionatè effectus crescat oportet, qui febris est, cum quâ auctâ, pulsus frequentia ad 130 aut 140 pulsationes in minuto primo adscendere potest cùm quà homo moritur.

Dedero, equidèm oblitus istius, quod constans

me experientia docuit, concessero inquam, quod in argumento continetur totum; proinde quoad eam, quam pertracto, quæstionem nihil sequitur; in illâ enim solummodò agitur de differentiâ harum febrium, hasque tractandi methodo: jàm autem si febrem catarrhalem simplicem à perniciosâ remittente distinguere facilè sit, faciliùs adhùc erit illam auctam et ita evidentioribus, quà vel plura vel violentiora sunt, stipatam symptomatibus ab hâc discernere; dùm etiàm ex auctis multiplicatisque remediis, duriori malo duriorem adaptando cuneum, ex lenioris curâ traditâ, gravioris curam persolvere difficile non est.

Ponatur itaque, quod res est, in unâ *febris perniciosa* remittens, hìc *cùm*, illìc *absque fomite*: hocque casu *per se*; aut ex *miasmate*: deinde in alterâ lineâ parallelâ *febris catarrhalis gravis*, si ita velis, *per se*; dein ex inflammatione sociâ tandem ex concomite putredine.

Ex dictis patet febrem catarrhalem simplicem, cognitu, et ità à remittente perniciosâ distinctu, facilem esse.

Si vero febris catarrhalis inflammatoria sit ex differentiâ essentiali et palpabili diagnosis non érit difficilior: etenìm, licet utrimque adsit febris acuta continua, sitis, etc., in illâ facies est rubricunda, inflata; oculi protuberantes: dùm in remittente perniciosâ, facies collapsa est et pallida, oculi concavi; in illâ, nisi ultima vasa capillaria infarcta sint, quo casu, pessimi ominis, frigus percipitur, calor essentialiter adest, dùm in hâc frigus

potiùs obtinere debet. In illâ pulsus reperitur durus et fortis, in hàc debilis et parvus, etc. etc.

Febrim *catarrhalem putridam* à *remittente perniciosâ* discernere *hoc opus hic labor est*, videturque, cùm intèr utramque nulla essentialis interveniat differentia, diagnosis inextricabilis, tùm sanè dùm affectio catarrhalis simùl cùm putredine comite ingruit : utrinque enim eadem observentur necesse est, nam utrinque putredo adest, et quæ in uno casu suppressa est perspiratio ut causa, in altero supprimi, aut ut accuratiùs loquar, retineri debet ut effectus : vidimus quippè antè, excretionem cutaneam supprimi aut retineri ex nimiùm debilitatis viribus cordis et vasorum; jàm verò ubinàm debiliores esse possunt quàm ubì integrè, ut in febre remittente perniciosâ fit, prostratæ inveniuntur? Hìnc fortassè ratio deduci potest, quarè sudores, non partiales, non oleosi, viscidi, sed universales, diluti, facilesque in hâc tàm boni ominis sint, dùm per hos materies inimica retenta è corporè eliminatur.

Verùm enìm verò hæc quantùmvis ità se habeant, indè tamen nihil detrimenti arti accedit aut ægris : utrinque enim eadem est indicatio idemque eam adimplendi modus; neque etiamsi diagnosis facilis esset, idcircò vel minimùm mutandum foret : dùm in uno æquè ac in altero casu, vires erigere, putredini resistere, solutum compingere sanguinem, indicatur; quâ indicatione adimpletâ, quæ ea febris perniciosæ remittentis est, ferè etiàm adimpleta illa invenitur, quæ insensibilis perspi-

rationis suppressæ aut retentæ est : quid enim hic quoad affectionem catarrhalem medico agendum aliud incumbit, quàm secretionem quæ per ultima vascula arteriosa in cute patentia fit, revocare? In quem finem, ille saltèm, qui nihil temerè, nihil nisi ex causâ morbi indagatâ agit, non adhibebit quæ nimium debilitatas virès, debilitant ampliùs, involventia, mucilaginosa, nequè qui justò plus enervatam reactionem solidorum enervant potenter, potus aquosos tepidos, aut fomenta et balnea calida; in hoc universìm diriget omnia, ut causa morbi debelletur, ut virium summa intendatur, et ità corticem, camphoram, vinosa, etc., præcæteris omnibus, ambabus amplectetur ulnis, quæ etiam in putredinem debellandam efficacissima sunt.

Præter-hucusquè dicta in febrem catarrhalem à perniciosâ ramittente distinguendam, non inutilitèr observabuntur sequentia.

1.° Quod febrium catarrhalium exacerbationes *vespertinæ* sint, dùm eæ febris remittentis perniciosæ *matutinæ* sunt.

2.° Quod febris catarrhalis, licet aliquandò epidemica; numquàm contagiosa sit; dùm contagio comite, persæpè contagiosa grassatur.

3.° Quod perniciosa remittens plebem ultimam præcipuè adoriatur; dùm ipsi catarrhalis parcit, et è contrà catarrhalis molliori vitæ addictos, non item perniciosa aggrediatur.

4.° Quod catarrhalis ordinariè Vere regnet et Autumno, perniciosa verò Æstate.

SECTIO SECUNDA.

De febres, catarrhalem gravem et perniciosam remittentem, tractandi methodo.

CAPUT PRIMUM.

De curâ febris remittentis perniciosæ.

Qui benè novit benè curat, antiquitùs notum et etiàm neotericè verissimum est axioma : jàm autèm morborum de quibus agitur, cum nota sint definitio, seminia, potentiæ nocentes, symptomata, diagnosis, ex quibus ferè prognosis, essentiæ et causæ proximæ cognitio, spontè profluit, natura integra penè nota est; undè magna sinè difficultate eas tractandi methodus intelligetur.

A simplicibus ordiendum; ità febris pernisiosæ remittentis sine fomite, quæ id cum ejus nominis intermittente communè habet quod etiam ab initio magnam corticis peruviani dosim exigat, ut mors præ foribus abigatur; curâ inchoandum est.

Indicatio. Indicatio, quam jàm indè insinuavi, est, prostratas erigere vires, putredini resistere, dissolutioni humorum exin pedissequæ, sese opponere.

Hinc venœ-sectio in hocce casu ferè semper lethalis, dùm venæ apertura ut vitæ exitus, mortisque ingressus considerari potest.

Nocent indè summoperè purgantia, quæ, qui abest, non agendo in fomitem; in succos bonos agunt quos perperàm ejiciunt magno ægri detrimento.

Utrumque hoc medicamenti genus vires pessumdat erigendas. Magna jàm indè jactura, dùm in

mora periculum est, tempus præteriisse, perdidisse occasionem congrua adhibendi remedia, irreparabilis ferè est eas imminuisse; hinc mirum nullatenùs est febrim hanc à medicastris, empiricis, medicis symptomaticis, qui medici non sunt, versipellibus, qui quoscumque morbos phlebotomiis aggrediuntur et evacuantibus, tractatam, tot tantasque spargere clades.

In indicationem adimplendam, præcipuè dùm à miasmate introsuscepto et vi venenata in spiritus nostros, ut aiebat vir celebris agente morbus dependebat, consulebat Boerhaavius panem tostum, vino meraco ebrium, nuceque moschatâ probè conspersum, consuluêre id post ipsum summi in arte viri, ii præsertim qui erant è Scholâ præceptoris. Ego verò numquam adhibui, non quod contrarium id aut nocivum judicaverim; ast quia experientiâ multiplici magis efficacia et heroïca comperta habebam, quæ incantamenti ad instar omnem adimplebant indicationis paginam : hæc autem nec numerosa, neque specioso superbientia titulo, sunt, cortex peruvianus ruber, acida mineralia, camphora et vinum meracum rubrum.

Cortex peruvianus ruber. Ergo cortex peruvianus ruber summum est in hocce morbo remedium; videamus ejus usum.

Triplici modo hoc prætiosum medicamen in arte adhibetur; in substantia, in extracto, in decocto.

In genere statui potest id maximè in substantiâ convenire dùm in vias alimentarias nimiùm verbi gratiâ relaxatas agere convenit.

In extracto dùm, cùm ipsius usu indicato, alvi libertas simul indicatur.

In decocto dùm in massam sanguineam effectum debet exere suum.

Inutile ferè est hic dixisse corticem flavum rubro longè postponendum, ut jàmdudùm nostrates demonstrârunt : undè justè mirùm videri potest *flavum* in *frustra conscissum pauco tempore coctum* à magnis proponi in arte viris, ut coràm video in consultatione ad me Parisiis datâ, octavâ hujus currentis mensis februarii. Numquam credidissem nisi litteras ejus legissem, relegissem, et vix meis oculis credo, tanti meriti virum tale consilium dare posse; dùm vel ultimo pharmacopolæ famulo notum est virtutes corticis extrahi quàm difficillimè, eumque amarescere adhucdùm post septimam, octavamque longi temporis decoctionem, dùm in pollinem quidèm fuerat redactùs.

Mira etiam videri potest celeberrimi Baumé methodus, qui eum frigidè infusum decocto prævalere, aut id saltem æquare scribit.

Ego verò eum sequentem in modum præscribo, vix unquam spem fallente eventu.

♃. pulveris subtilissimi corticis peruviani rubri, uncias tres; coque in aquæ fontanæ perhoras tres, ad colaturæ libras duas.

Saccharo vel sirupo edulcoratum id statìm ab initio, nullâ, interjectâ morâ, adhibeo, non per cochlearia, sed per vascula imò quidèm aliquandò perscyphos; differat tamen quantitas oportet ratione ætatis, intensitatis morbi, etc., ordinariè vasculum

thee duarum triumve unciarum capacitatis omni trihorio sumendum jubeo; si effectus voto non respondeat, quantitatem augeo, minuo temporis intervallum, vel decoctum saturo magis, aut omnia simul executioni mando, id observando ut tribus, quæ ad coctionem requiruntur, labentibus horis extractum ejusdem in mixturâ adsumat intereà.

Quantumcumquè remedium hoc putredini corrigendæ, viribus erigendis, soluto sanguini compingendo, egregium sit; solùm tamen in hocce periculosissimo morbo raró sufficit : camphora desuper et acida mineralia, inter quæ oleum vitrioli, vulgò dictum, præcipuum est, ei superaddenda veniunt. Addatur primùm ad dosim dragmæ semis vel ampliùs in mucilagine gummi tragagandi subactum et deìn spiritus vitrioli ad saturatum acorem.

Camphora, acida mineralia. Remedium hoc, ità concinnatum, potentissimum esse debere cuique facile patet; camphora enim cum cortice vires mirè erigit, dùm spiritus vitrioli putredini destruendæ, sanguini condensando efficacissimum remedium est; efficacia hæc mihi ità innotuit ut sæpissimè absquè eo aliquid bonæ frugis impetrare fuerit impossibile; quarè non solùm decocto dicto, sèd etiàm potui immixtum eum ægris porrigere convenit.

Dùm remedia hæc per os assumpta desideratum non producunt effectum, variatis variandis, tùm ea ulteriùs per anum injicere oportet in minori quantitate, ne majori, intestinis molesta subitò foras ejiciantur.

Uti in aliis morbis, ità præcipuè hic, omnia quæ ægrum spectant cum remediis conspirare debent, nisi è contrariorum pugnâ ægrotum tibi eripi cupias. Potus ergo, cibus, aër, etc. etc., colliment universìm omnia in eumdem scopum.

Potus. Inter potulenta omnia nullum naturæ morbi magis appropriatum videtur, quam vinum rubrum meracum : verùm enim verò res angusta domi ejus usum sæpe non permittit in iis præcipuè mundi plagis ab uviferis quam-maximè dissitis, quarè tunc aqua gelida spiritu vitrioli saturata ei substituatur : aliter vinum rubicundum meracum quod vires egregiè erigit, putredini efficacissimè resistit, porrigendum est, ast non avarâ sed largâ valdè manu, in minori quantitate nihil efficit, affatìm id deglutire oportet, nec timeas exin augendam febrem, caput aggravandum, nihil simile locum habet, etiam dùm plura nycthemeri spatio pocula absorbentur. Vidi, inter millenos casus alios, unum pueri triennis hoc morbo correpti et periculosissimè decumbentis, sumebat quotidie ad minùs pintas tres vel pocula duo vini rubri Burdigalensis, absquè vel minimâ ebrietatis, capitis gravidinis imagine, sumpsit id ità per plures dies, dùm simùl cum aliis remediis ex orci faucibus ereptus, summo parentum delectamento convaluit.

Cibus. Medicamentis potuique virtutes analogas cibus possideat requiritur. Fugiatur itàque cane et angue pejus carneum jusculum, quod, quà tepidum, vires debilitat, quà carnis lixivium putredinem adauget; fugiantur in genere quæcumque

ad regnum animale pertinent, ova, etc., unius hujus cautelæ negligentia reddit morbum persæpè incurabilem et quidem lethalem. Ex diariis meis observatio occurrit anni 1786.

Rus vocabar mense augusto cum medico forensi consilium initurus. Ægra hoc morbo jàm per octo decubuerat dies, quibus labentibus morbus creverat eundo; vires erigendi causâ adhibebantur juscula, quæ reddebantur meraca magìs dùm viribus labebatur magìs ægra; verum quo meraciora eò debilitabant ampliùs : sumebat ægra decoctum corticis cum camphorâ et spiritu vitrioli ad saturatam aciditatem; cùm ægra esset debilis admodùm, pulsu vix micante, facie collapsâ, oculis concavis, seponitur severè jusculum; succedit ipsi panis biscocti gelatina cum vino rubro; con tinuatur, ast duplicatâ dosi, decocti prædicti usus augetur vini quantitas : et eccè quatridui tempore ità refocillata erat ægra ut seipsam in lecto vertere et undequaquè movere posset, et octiduò posteà inciperet convalescere.

Decoctum igitur panis albi, biscocti, ad gustum ægri variatum, vino gravidum, saccharoque, si placet, edulcoratum, præcipuum hìc efficit alimentum.

Aer. Aer purus frigidusque sit opportet.

Vidimus antè quantâ aer impurus, miasmatibusque putridis imprægnatus, in morbo excitando polleat efficaciâ : verùm uti taliter constitutus ailos inficit, ità non minus ægrum ipsum *reinficit* quià ex malo sic malum auget.

In corrigendum aerem à pluribus plura recom-

mendantur. Baccarum juniperi prunis ardentibus injectarum fumus, ut nocivum potiùs quam proficuum medium jàm absolevit. Aceti supra candens ferrum inspersi vapor, ingratum spargendo odorem, dùm in purificandam ægri atmosphæram vix valere videtur, seponitur.

Neoterici jàm gaz nitricum aut muriaticum consulunt, summisque, ut in novis fieri assolet, extollunt encomiis. Quid de re sit, propriâ experientiâ compertum non habeo : novi autem ab amico, magni hujus urbis nosocomii civilis practico, id in hunc finem non successisse remedium, dùm indè pectore opprimi, in tussim abrepti ità conquerebantur decumbentes, ut sese nosocomium relinquere potiùs, quam talibus deinceps exponi vaporibus sincerè asseverârint : nescio quarè ex carceribus, nosodochiis, etc., ventilatoris Halesiani, qui aeri infecto novum atmosphæricum substituit, usus salutaris exulaverit.

Ego dùm nec calor, nec frigus nimium vexat, aeri libero ægros exponere non pertimesco, quo eos plurimùm refocillari semper observavi, alias fenestras, portamque, lecti cortinis adductis, apperire jubeo, dùm intercà pavimentum aceto frigido humectatur.

Aer non solùm purus at unà frigidus sit necesse est : calor enim putredinem auget, et quidquid Browniani obmurmurent, debilitat. Frigus è contrà putredinem arcet, partibus solidis tonum conciliat et robur. Plus unâ vice observatum est, morbum hunc, dùm epidemicas mortes producebat,

incantamenti ad instar fuisse sufflaminatum, dùm frigus aliquod notabile ingruebat; evitetur itaquè in ægrorum cubili focos extruere, caveaturque multò ampliùs ne id hypocaustis incalescat.

Lectus. Lectus non sit plumatili tomento expletus, neque ex lanâ stragula, incumbant ægri crinibus equinis infarctæ culcitræ, sintque ex linteo vel lineariis tegumenta : plumatilia enim nimiùm calefaciunt ità putredini favent, ægrum debilitant; iisdem incommodis obnoxia sunt lanosa, quibus prætereà miasmata summa ægrotorum et adstantium periculo, facilè adhærescunt.

Animi directio. Si verum sit, ut antè demonstravi, animi patthemata frigida causam partialem, id est prædisponentem efficere hujus morbi, non minùs verum erit hunc auctum iri, si pavor, timor, angor, mæror nemini innotescendus, ægrum vexaverint, undè ratio particularis majoris mortalitatis in carceribus : consolentur ergò ægri, placido sermone eorum demulceantur animi, ægrorum ac mortuorum cautissimè celetur numerus. In consternationem publicam preveniendam aut sedandam, dùm morbus hic epidemicè regnat et præcipuè dùm contagiosus unà est, omnis medentium et magistratuum cura adhibeatur. Lacædemones diro morbo, miraculi adinstar, liberatos fuisse, dùm medicus securitatem publicam inspirando eorum animos curaverat, notum est.

Dùm à novem annis dysenteria mortifera grassabatur et contagiosa Alosti (*Alost*) medicorum præterproptèr viginti undiquè convocatorum institue-

batur cætus. Inter nos de tractandi methodo convenit facilè, publica hæc redebatur et quaquaversùm mittebattur, maxima, brevis felicisque curæ, ex unanimi numerosorum practicorum consilio, spes dispergebatur : campanarum, qui, ut dicitur, in animarum requiem, instituitur dùm quietem publicam turbat, sonitus interdicebatur; solemnis per plateas cadaverum ambulatio, ecclesiasticorum vociferatione concomitata impediebatur, et infra dies quindecim cessabat mortalitas, silebat integrè morbus.

Hæc sunt morbo primario debellando remedia quam-maximè efficacia : eorum ope tamen ægri semper ad sanitatis portum non perducuntur, cùm frequentissimè sui juris symptomata superveniant, quibus ni tempestiva medela adhibeatur, sæpè succumbunt ægrotantes : quarè ad eorum curationem sermonis filum ducit.

Delirium. Affectiones soporosæ. Dùm delirio affectibusve comatosis decumbentes torquentur, pedeluvia alii, alii vesicantia ex cantharidibus suadent. Ast perperàm, nocet enim utrumque id medicamenti genus, priùs quà debilitat, putredinem adauget : posteriùs quà aliquando gangrænam, facile proserpendam accersit; nocentque ampliùs adhuc epispastica dùm malo consilio partibus superioribus, nuchæ verbi gratiâ applicantur : tum enim ad caput advocant, non ab eo revellunt.

Situs ergò in lecto sit verticalis, ut ità humorum minùs ad cerebrum affluat, ampliùs ab eo defluat ; sit caput parùm vel non tec-

tum; fomenta frigida ex aceto præcipuè ad frontem et tempora ipsi applicentur, extremitatum inferiorum pars fermento panis, in plagam supra lintea extenso, et confectione sinapi anglicanâ obducto, non immixto, involvatur; *pars extremitatum inferiorum* dico, ut pedis dorsum tibiarumque partem comprehendam : error enim est similia remedia ad solas plantas pedum, in adultis corii ad instar induratas, admovêre.

Taceo animalium, exempli causa columborum dissectorum applicationem, ejusque generis plurà, æque absurda molimina.

Tympanites intestinalis. Quæ contrà morbum primarium præscripta sunt auxilia in hoc collimant universa, ut *tympanites intestinalis* præcaveatur; quà enim tonica dilatationem tubi intestinalis impediunt, quà antiseptica putredinem et hinc gazis extricationem arcent, quà frigida id condensant : si tamen ex minùs exacto eorum usu, ex contrariorum applicatione; aut tandem ex vi morbi omnia eludente hic casus ortus fuerit, jam antè dictis strenuè continuatis, super addenda veniunt fomenta frigida ex vino rubro aut decocto corticis abdomini nudo applicata; lanosa in hunc finem non conveniunt quià nimis citò incalescunt, natum calorem cum putredinis augmento fovent; quarè lintearia sint, continuò renovanda. Si Æstatis tempore, quo morbus hic quam maximè regnat, vinum vel decoctum non satis frigeat, id lagenâ inclusum, antequàm in usum vocetur, glaciei fusæ immergendum est, sique effectum adhùcdûm non

producat suum ei immiscendum est nitrum, quod, ut notum est, frigoris gradum notabiliter intendit. Hisce debito modo variatis, debitoque tempore, quod paucorum dierum est, continuatis, disparet hoc symptoma lethale, vix non semper : si verò ex insperatò id ità non eveniat, saturatum decoctum corticis cum dragmâ spiritus sulfuris per campanam, per anum injici, et pro re natâ repeti debet. Perrarò accidit me hisce morbum non vixisse: accidit tamen, et inter alia apud juvenem decem aut undecim annorum, cui febre hâc quam maximè perniciosâ laborante, tympanitis supervenerat ad omnia rebellis, res erat in angustum deducta, jàm actum erat de ægro, qui unanimiter omnibus conclamatus habebatur, facies hippocratica, extremitates gelidæ, sudor frigidus, pulsus depressus et frequentissimus mortem præ foribus annuntiabant; in periculosissimo hoc rerum statu, unum solum, aïebam consanguineis, superesse remedium, quod *fortassis* ægrum incolumem reddere posset; nivis nempè ad nudum ventrem applicationem : obstupebant omnes ad insolitum, ipsisque hucusque inauditum remedium, de ægro actum vel applicandum, triste erat, quod proponebam dilemma; consentiebant trementes; nivem, quæ tùm terram tegebat, quærebant anxiè; tandem adferebant, quam ipsemet applicabam horâ nonâ vespertinâ, repetebamque usquè ad undecimam quò jàm ructus, flatus prodibant, et borborigmi audiebantur, spem in sinu fovebam, continuationem non interruptam strenuè injungebam; et en? manè vix non mi-

raculosè tantò videbatur ereptus periculo, diei tempore abdomen subsidebat postque tantas procellas ad sanitatis portum ægrum perduxi.

Mirabitur fortassè aliquis me de acupuncturis hic nullam injecisse mentionem, numquàm eas adhibui, non sine ratione timens, ne ex perforatione integumentorum et intestinorum gaz in intestinis contentum posset in ipsum peritonei cavum diffundi, tympanitidem abdominalem, multò periculosiorem et vix non semper lethalem inducturum.

Inflammatio sic dicta erysipelatosa seu incipiens gangrena intestinorum. Malum hoc instantem ægri finem funestum indicans, postulat dosim decocti corticis auctam et ipsum decoctum magis saturatum; postulat etiam majorem camphoræ dosim cum quâ hic strenuè pugnandum: eam in liquore anodino minerali Hoffmanni solutam aliquando in die adhibui ad dragmam unam et dragmam unam et semis; remedia hæc non solum per os haurienda, sed et etiam per anum in corpus vi introducenda sunt.

釋Externè saturatissimum decoctum corticis abdomini frigidè applicari et sæpè renovari debet, vinosis, temporis intereâ aliisque indicatis largâ manu exhibitis; quibus malum hoc quod quotidiè occurrit, vix non semper cedit.

Aphthæ. In decursu vel potiùs sub finem morbi sæpè accidit ut partes oris internæ, isthmus, fauces, pharynx, etc. Aphthis obsideantur, quod si locum habet partes affectæ cum *spiritu salis marini per se*

melli rosarum immixto tangendæ sunt; adhibeo in hunc finem penicilli speciem, ex linteo carpto confectam, et extremitati Bacilli adligatam, quà prædictæ mixturæ ebriâ partes obsessas sat ruditer tango, ut crusta decidua fiat, quarè sæpius de die id repetendum est, dùm temporis intereà ægrotans affatim bibit ex decocto raparum cum corticibus aquâ incoctarum.

Vix, nisi expertus, crederes remedii hujus simplicis efficaciæ; circa quod id tamen observare convenit quod spiritus sulphuris præfatus, sæpè sæpiùs effætus in officinis reperiatur, ut mihi frequentissimè accidit; undè æquivoca valdè et incerta est istius remedii ad datam dosim ad scrupulum unum v. g. in unciâ unâ mellis, præscriptio; cui incertitudini ut obviam eatur eum ad saturatum acorem præscribere præstat; nequè id semper securum satis, expertus loquor : ægri valetudinis, medentis honoris famæque interest ut hic ante applicationem id remedium degustet experiundi gratiâ si satis acida miscela sit ut dentes efficaciter hebetet.

Cùm crusta hæc ultrà dictas partes ordinariè proserpat, tùm, quandò symptomata urgent, spongia balenæ affixà dictoque remedio madida per tractum œsophagi adigenda venit.

Rem, vel aliud agendo, inspicienti, evidens est, crustâ hâc deciduâ, cutem subjectam nudam fieri: undè dolores violentissimi, spasmi ventriculi, intestinorum pathemata, vomitus pertinax, diarrhæa serosa, cardialgia ferox, colica rebellis, spasmi,

convulsiones et id genus alia, quibus omnibus mucilaginosa cum laudano liquido Sydenhami, v. g. mucilago radicis salab ad uncias octo, cum laudani prædicti scrupulis duobus ad unciam semis, singulâ horâ, citius tardiusve pro re natâ adcochhare porrecta, pulcherrimè opitulantur, vinosis, acidis mineralibus parumper sepositis, decocto corticis cum lichene islandico substituto cum potu et cibo leni mucilaginoso ex hordeaceis, etc.

Malè cortex cum lichene islandico simùl concoquendus præscribitur; impedit enim hic virtute suâ mucilaginosâ illius virtutis activæ extractionem, quarè decoctum debilius prodit : coquantur ergò separatìm.

Hæmorrhagia. Quicumque hæmorrhagiæ in genere naturam perscrutatus fuit, concipiet facilè quænam in hujus speciei fluxu conveniant remedia; ea nempè sola quæ sanguinem dissolutione suâ vasis suis contineri ineptum, compingere, condensare valent, et inter quæ virtute eminent acida mineralia et præcæteris spiritus vitrioli, ad meracum porrectus acorem, dùm remedia levitèr usitata, phlebotomiæ, etc., trucidant; externa comprimentia, obturantia nihil faciunt vel plurimùm nocent. Utramque hanc veritatem docebunt observationes sequentes.

Lanii uxor febri perniciosâ remittente corripitur mense Julio anni 1785. Ejus curam habet veteranus celebrisque hujus urbis medicus, qui morbum non ritè perscrutatus tractationem, ut ferè ubiquè assolebat, incipit à mixturâ rhabarbarinâ;

jusculum exhibebat in nutrimentum, et in potum aquam coctam succo citri acidulatam, saccharo edulcoratam porrigebat; per dies successivè labentes ægritudo majores, ægra minores acquirit vires, de die in diem res in pejus ruit, sexto die uncia semis corticis peruviani in aquæ libris duabus ad remanentiam libræ unius præscribitur ut indè ægra omni bihorio bina cochlearia absumat, virium decremento jusculi meracioris incrementum opponitur; ast incassùm et in pejus omnia, septimo hæmorrhagia uterina sese manifestat, turundæ aceto madidæ in vaginam introducuntur, extrorsùm nihil ampliùs apparet, malæ omnium securitati! intumescit abdomen supra pubem, ægra fit debilissima; octavo incipiente consilium propronitur: tertiâ pomeridianâ advenio, indagamur unitis viribus fatalem ægræ casum, cujus naturam in eo invenimus, quod fermentum putridum massam sanguineam inquinaverat, eamque tandèm plùs minùsve dissolverat, undè facilis hæmorrhagiæ, cæterorumque symptomatum catervæ ratio; consequenter inter nos convenit facilè dosim corticis plurimùm augendam esse, quæ ità sexies duplicatur ejusque decocto spiritus vitrioli ad saturatum acorem additur, ut indè omni trihorio vasculum duarum vel trium unciarum capacitatis absumatur; parti ventris infimæ fomenta ex aceto frigido applicantur mediantibus linteaminibus eo imbutis, jusculo religiosè seposito succedit panis gelatina cum vino, pro potu aqua gelida vino rubro mixta, priusquè acido minerali acidulata porri-

gitur (in quâcumque hæmorrhagia vinum moderari oportet, in hâc specie minimè omnium); turunda è vaginâ educitur, eductâque prodibat per vaginam notabilis, notabiliter corrupti, sanguinis copia; per vaginam uti per anum injicitur decoctum saturatum et frigidum corticis. Eductio turundæ erat præprimis necessaria ut febris simplificaretur, id est ex duplicata, sine fomite ut inceperat, cum fomite, quem ars in utero posuerat, sola prior redderetur: nocent autem in tali casu pluri ratione fatales turundæ, 1.° Enim de causâ morbi, dissolutione sanguinis, inutiles, nihil demunt; 2.° sanguinem nocuum retinent; 3.° retenti per stagnationem in loco calido et humido putrefactionem, dissolutionem augent; 4.° sanguinem colligendo cavum uteri ampliant, parietes ejus et ità vasa dilatant, effusionem, sistendam, facilitant; 5.° ex copiâ auctâ fomitis vasisque dilatatis copiosior absorptio, undè funestâ reciprocatione causæ et effectus id est, unius per alterum incrementum: sequentis diei horâ nonâ matutinâ videbatur, fluxûs quantitate, venter volumine diminutus: re acu tactâ, nihil innovatur, strenuè continuatur in omnibus usque ad diem morbi decimum-septimum, quo jàm naufragio ereptæ ægræ, priori suo committendæ medico, vale dico.

Alia observatio, aliûs deniquè naturæ, quæ comprimentium similiumque remediorum, inutilitatem, acidorumque mineralium cum decocto corticis usum probat salubrem, ea est molitoris in

Hombeck filii, qui anno 1781 longo tempore hæmorrhagiâ laboraverat, per cutem integram suræ dextræ; incassùm plurimorum chirurgorum, qui cujuscumque generis remediorum externorum usum non neglexerant, imploraverat auxilium. Tandèm accersitus, fluxûsque causam ritè perscrutatus, nullum fovebam dubium quin fluxus rarus, ex causâ rarâ, id est ex dissolutione lentâ et putridâ humorum originem duceret; decoctum corticis cum spiritu vitrioli, vegetabilia succulenta, gelatinam panis cum vino, acida, acescentia, vinum rubrum moderatè sumendum præscribo, externè nihil applico, convaluit et post tres-quatuorve-septimanas pancreaticè valebat.

Singultus. Qui fatale hoc perviderit symptoma non immeritò tremit ad ejus aspectum, certæ ferè mortis prænuntium, frustrà quaquaversùm, ei cum effectu opponenda remedia, quærit, si moschi summam efficaciam ignorarit, qui hic sacra imò sola in tam procellosis circumstantiis anchora est, dono divino generi humano concessa, cui cum aliquâ spe fidi potest; idcircò tamèn in hoc funestum symptoma dispellendo votis sempèr non respondet omnibus; verùm dùm infelicitèr res ità se habet, id nimiùm timidæ ejus porrectioni tribuendum esse constante et audaci mihi experientià constitit. Julapium moschatum Fulleri quod in hoc casu summoperè laudatur, quà nimìs parvâ moschi dosi gaudet, puerile remedium est : quarè felicioris effectus obtinendi causâ, ejus libræ uni addo ordinariè grana decem vel duodecim moschi, quam

dosim eo usque, quod invisum et ferè incredibile aliquibus, augere ausus sum donec effectum exereret suum, ad dosim nempè octoginta granorum sivè scrupulorum quatuor et ultrà, nycthemeri spatio : quarè sit sequens.

Febri perniciosâ remittente corripitur 1787 vir natus annos 70. Ab initio advocatus, sine temporis jacturâ, quæcumque indicata præscribo auxilia, executionique mando exactè; furit per omnia morbus, nulli auscultans remedio, ægrum parcis traditurus avidis, cæteris, quibus jàm morti proximus decumbit, sese superaddit singultus. Ad Julapium moschatum Fulleri ad libram unam cum superadditis moschi granis duodecim festinanter recurro, ægro omni bihorio semi vasculum porrigo, non minuebatur solùm, at augebatur singultus, addo moschi scrupulum unum. Dierum lapsus, qui omnia terit, morbum roborat, viribus intenditur singultus et frequentiâ; quartâ die, dùm vix augeri posse videbatur, auctus reperiebatur adhucdùm, addo scrupulos duos moschi nycthemeri spatio absumendos; eludens omnia quam maximè rebellis, super auctus inveniebatur die quinto, addo drachmam unam. Sexto incipiente jàm unus solus, ast sine intermissione continuus ægrum horridè crucians, nuncnunc ipsum è medio erepturus observabatur; nihil dubito, nihil hæsito, nihil vacillo, addo scrupulos quatuor, quos viginti-quatuor horarum tempore ægrotus absumpsit : audacem fortuna juvit, die septimo audacissimè oppugnatus, de sævitie remittit, omnium, quos

unquam vidi pertinacissimus singultus; vixit deìn senex ille sanus usque ad annum 1801, quo senio potiùs - quam morbo exhaustus diem supremum obiit.

Subsultus tendinum. Subsultus tendinum eamdem ferè causam convellentem ac singultus agnoscit; indemque, moschum nempè, poscit remedium: quarè eo lectorem meum remitto.

Seorsìm singula pertractavi symptomata, quæ idcircò seorsìm ægrum non aggrediuntur, dùm catervatim omnia quandòque ipsum simul et semel opprimunt, hoc quod accidit hujus urbis quæstori de quo antè verbum tetigi.

Anginam inflammatoriam dissipatam pedetentìm insequebatur febris remittens, quam unquàm videre contigit, perniciosissima, omnibus licèt tempestivè adhibitis adamussìmque observatis, jàm quarto ab hâc ultimâ invasione die, cuncta, de quibus egi, hæmorrhagiâ solâ exceptâ, in ipsius perniciem conjurata ægrum adoriebantur symptomata; jàm septimo soporosus, aphthis, os, fauces, etc., occupantibus, tympanitide immani, amplum ex se ventrem, horrendum in modum distendente, excretionibus involuntariis, subsultu tendinum, singultu diù noctûque vexatus, jàm gelidus totus cum sudore frigido et pulsu vix ac ne vix sensibili decumbebat. Desperatum patrem optimum infantes, maritum conjux, agnatum consanguinei, amicum ipsi familiares plorabant amarè cuncti, lugebant conclamatum: medias inter mæstitias, nec emoto, nec animo cadenti calcar addit

morbi gravitas, et viri mihi cari sincera amicitia, persuadeo clinicum, mihi, ægroque suo fidum, spei fortassè aliquid, duriori malo duriorem adaptando cuneum, superesse posse; assiduitate meâ eum continuò exhortor : animo erectus observat ad verbum quæcumque et singula, renovat ad præscripta fomentationes frigidas ex vino rubro et nitro, sinapismos acerrimos, injectiones ex saturatissimo decocto corticis cum camphorâ et spiritu sulfuris, salis marini spiritûs cum melle rosarum applicationes ad partes aphthis obsessas, etc. *propinat alternatìm cuique malo sua appropriata remedia* : omnibus et singulis exactitudine mirificâ continuatis, nihilò proficitur; vivit tamen æger mortis ipsius ipsissima imago. Dùm jàm per tres dies integros in hoc deploratissimo statu versatus fuerat, videbatur jàm incipiente postero de violentià aliquid remittere dirissimus morbus, dirissimis concomitatus satellitibus; jam oculos parumpèr aperire inchoabat, videbantur arteriæ dilatatio percipi et de furore aliquid perdidisse reliqua; remittit deìn sensìm sine sensu perniciosa symptomatum caterva; pro re variatâ, variantur non indole, at vicibus pharmaca : ea dissipatorum symptomatum seponuntur, dùm remanentibus sua congrua adaptantur, quibus ità per tres vel quatuor septimanas continuatis, ex tanto morbo convaluit æger, omnium singulorumque admirationi et oblectamento.

CAPUT SECUNDUM.

De curâ febris remittentis perniciosœ ex fomite.

Si cum vel ex fomite morbus sit, nidus ejus diligentius inquirendus venit, ut detectus quantocyns et promptius destruatur.

Utrùm cum fomite vel ex eo morbus sit parùm rei interesse jàm antè demonstravi, ubicumquè enim latet destruendus est.

Si ergò in utero, ubi aliquandò degit, reperiatur quantociùs educendus venit; dùm temporis intereà ex decocto corticis spiritu vitrioli leniter acidulato injectiones per vaginam utilitèr fiunt.

Similia, si alibi, quam in primis viis latitet in usum vocentur.

Si in primis viis id est in stomacho vel intestinis, ubi frequentissimè reperitur, lateat, sine morâ oppugnetur oportet.

Fomitem in genere quinque modis oppugnari posse cum efficaciâ, notum est : sunt autem sequentes ;

1.° Evacuantia.
2.° Corrigentia.
3.° Diluentia.
4.° Involventia.
5.° Derivantia.

Evacuatur latex morbosus, ne hìc de sudoriferis aut diureticis, rarissimi usûs, loquar; vomitoriis et purgantibus.

Indicatur vomitorium dùm materies in stomacho

vel circà eum remoratur; hoc quod nausea, *vomituritio*, vomitus spontaneus, labii tremor inferioris, copiosior ad os salivæ affluxus, anxietatis ad præcordia sensus; gravitas, molestusque ad cardiam dolor denotant. Vomitorium ità indicatum optimè ex ipecacuanha præscribitur, virtute enim suâ tonicâ aliam indicationis hìc adimplendæ partem attingit, quam tartarus emeticus, vi suâ dissolvente subvertit.

Posito etiàm materiem morbificam in stomacho vel circa eum non hærere, idcircò vomitorium repudiandum non est, quìn contra; vomitus enim languorem ipsius motûs, torporemve excutit, dùm prælum musculorum abdominalium et diaphragmatis violentissimè agentium, vesiculam fellis, expressione efficaci, suo liberat humore, qui in decursu morbi, pabulum morbo continuò suppeditando, molestissima inducere posset symptomata; dùm eodem tempore, cæteroquin omnia mobilia reddens, evacuat, nisi per os, per alvum saltem, ex motu peristaltico aucto, aut ab ejus ultrà pylorum in intestina particulis emissis.

Vomitorium hoc sequenti modo præscribo.

♃ Pulveris ipecacuanhæ grana L.

Aquæ camomillæ romanæ uncias IV.

Misce, detur usui, ut æger indè absumat quartam partem; et si post quinque horæ minuta prima vomitus non insequatur aliam quartam, et ità deinceps post simile intervallum, donec totum absorptum fuerit, si post secundam vel tertiam dosim, quòd rarò fit, vomitus locum non habuerit. Dùm

autem post unam alteramve dosim æger vomere incipit, largis haustibus tepidè bibat ex infuso florum camomillæ romanæ ut ità majori cum euphoriâ et facilitate vomat.

Donec symptomata prædicta fomitem ad præcordia hærere docent, jàm dicta repetenda sunt.

Quòd per vomitorium eliminare oportet eliminato, reliquum quod ultrà pylorum est per alvum expellendum esse, nemo dubitat; in quem finem ordinariè cortex felicissimè adhibetur, qui hic, dùm ab antoniâ alvi excretio languet, æquè purgans venit roborando, ac opium in dysenteriâ, motum spasmodicum intestinorum sopiendo.

Si verò decoctum corticis desideratum non producat effectum, pulvis ejusdem cum rheo in proportione ut 3 : 1, prioris v. g. ad dragmas tres, posterioris ad dragmam unam cum sirupo menthœ ad gratiam superaddendus est in vehiculo aquæ ejusdem ad uncias VI : quod si verò nec ità quidem alvus sufficienter fluat, ipecacuanha refractâ dosi et enemata ex decocto corticis cum eôdem et sale marino superaddi debent.

Corrigentia quæ hìc conveniunt sunt acida omnia et ascecentia at prœcipuè mineralia, et quidem, si velis, cortex Peruvianus.

Diluentia, quæ maximè illic congruunt, quia eodem tempore corrigunt, prostratasque vires erigunt, sunt vina rubra.

Derivantia quæ istìc cum fructu adhiberi possunt, sunt irritantia ex fermento panis et confectione seminum sinapi, partibus inferioribus applicanda.

Mucilaginosa, aliaque involventia quà in genere relaxant, hìc exulanda sunt.

Indicationis parte quæ fomitem spectat adimpletà, alteri quæ febrim perniciosam spectat, abundè satisfit, iis, quæ in capite præcedenti allegavi, jàm inutiliter repetendis, remediis; sit itaque.

CAPUT TERTIUM.

De curâ febris catarrhalis simplicis quà gravis esse possit.

Febris catarrhalis quâ talis, nulliùs alterius socia morbi, quantumcumquè gravis aut levis sit, usquè dùm crasim sanguinis in inflammatoriam aut in putridam non mutàrit, hanc sibi petit indicationem; ut perspirationis acre retropulsum, cor et vasa irritans per cutis vel renum colatorium evacuetur; diluatur, involvatur; ad partes ignobiliores derivetur; ne dicam demùm corrigatur.

Evacuatio per cutim obtinetur, 1.° per ea quæ in eam specificè agunt; 2.° per ea quæ eam relaxant, et 3.° per ea quæ eam irritant.

Diluitur id acre per omnia aquosa tepida.

Involvitur per incrassantia.

Derivatur ad eas partes quas vel irritaveris vel laxaveris.

Corrigentia hìc nota non sunt.

In hoc cardo rei vertitur ut erethismus qui est in ratione compositâ irritabilitatis et stimuli sopiatur : quarè narcotica hîc flocci facienda non sunt.

His ergò innixus principiis, morbum hunc, dùm

justa est mensura virium, mixtura ex antimonio diaphoretico non abluto, quod summum, meâ experientiâ, sudorificum est, quidquid ignari clamitent aut inexperti obstrepant, aggredior; præscribo autem id ad dragmas duas cum sirupo quinque radicum aperientium, et aquæ florum sambuci unciis sex, ut omni horâ et semis hujus cochlear sumatur; remedium id cum roob sambuci præscriptum fermentat sæpè, ingratumque spargit odorem. Si hisce, sequentibus junctis, pulsus de frequentiâ non remittat, felicitèr addo, præcipuè in sensibilibus et irritabilibus, laudani liquidi Sydenhami dragmam semis vel ampliùs; ità sensibilitas irritabilitasque et cum his vis oscillatoria cordis et vasorum imminuitur, dùm eo interìm excretio cutanea simul augetur.

Diluendi scopo æger affatìm bibat ex infuso calido florum sambuci, ità unâ fiduliâ duo dealbantur parietes; acre enìm diluitur, submergitur et per cutis poros expellitur.

Involvendi in finem, mucilaginosa ex gummatibus, arabico, tragacantha, etc., ex farinosis hordeo, orysâ, sago, etc., ex plantis foliis malvæ, verbasci, radicibus althææ, consolidæ majoris, salab utilitèr præscribuntur, præferendaque sunt emulsis, metu ne, partem horùm constituentia, oleosa, ratione motûs febrilis, acrimoniam rancore contrahant.

Derivantia utriûsque classis, irritantis nempè et relaxantis, hìc convenire, seorsim vel simùl, pro ratâ vehementiâ morbi, possunt; hinc valdè utilia

sunt balnea tepida, pediluvia, fomenta, cataplasmata; vesicantia, epispastica, sinapismi, etc.

Nihil hìc de corrigentibus agitur.

Cibus. Cibus sit liquidus, calidè assumendus; optimus est ex jusculis cùm farinaceis, quæ simul obtundunt, hordeo, orysa, pane incoctis. Possunt quandoquè decocta olerum mollissimorum ipsis substitui.

Potus. Potus sit diluens, involvens, diaphoreticus, calidè potandus; de hoc jàm sermo fuit.

Aer. Atmosphæra ægri sit moderatè calida, vaporibusque aquosis onusta; nimiùm calida et sicca febrim auget et orgasmum inducit; nimiùm frigida revocandam perspirationem impedit; cura habeatur summa ne imprudentèr aëris temperatura varietur, caveatur ita portas et fenestras simul aperire, rimisque oppositis ægrum exponere.

Lectus. Lecticinia sint quam in febre perniciosâ remittente alia, prosunt ex plumatili aut lanoso tomento impleta, ejusdemque farinæ stragula.

Virium ratio. Cum nec impetus auctus, nec virium prostratio partem hujus morbi essentialem constituant, possunt hæ accidentaliter majores esse minoresve.

Si majores sint, versùs statum inflammatorium ægritudo vergit; de quo statìm in capite proximè sequenti.

Si minores sint, potest antimonio diaphoretico cùm successu, camphora, quæ efficacitèr per cutem pellit, substitui; addito, si opus, tartaro emetico in refractâ dosi, quæ secretiones omnes ex-

cretionesque et præsertìm per renes ac par cutem auget.

Debent pro cibo brodia ex cerevisiâ cùm pane cocta et saccharo edulcorata, aut ex vinosis confecta porrigi, potuique vinosa immisceri.

Si derivantibus locus sit, epispastica præferenda sunt.

Persæpè accidit ut huicce morbo, cruditates in primis viis, jungantur, undè magna oritur curandi difficultas; liceat casum hunc hìc brevibus et quasi per transennam tangere. Dicta difficultas exìn locum habet, quod, quæ per anum materiam peccantem expellunt purgantia, perspirationem supprimant, et quæ hanc revocant sudorifera, alvi excretionem suspendant; ut ità, quocumquè te vertis, nodo te implices insolubili. Ut hisce difficultatibus me extricarem longè meditatus sum, nec inutilitèr; inveni enim possibile esse non obstante divi senis authoritate, alvum movere et perspirationem augere, eodem tempore, uno eodemque remedio, quo mediante, casus hic cæteroquìn difficilis valdè, certæ artis potestati subjicitur : remedium autem hoc consistit in unciæ semis folliculorum sennæ et florum sambuci ad manipulum unum infuso, ut libræ uni addantur roob ejusdem unciæ très et tartari emetici grana duo, ut indè omni bihorio sumatur uncia una et semis, sive tria cochlearia, ità, quod invisum adhùc posset esse aliquibus, alvus debitè fluit cruditates exportatura, et perspiratio aliundè viget unà cum urinæ fluxu.

Hoc constanti viginti annorum experientiâ tàm

efficax compertum est remedium, ut brevi tempore, et impensâ tenui, ægros meos pristinæ restituerim valetudini.

Si morbi materies caput, pectus, unum aut aliud, plurave viscera abdomini contenta impetat, aut partes externas, musculos, articulationes aliasve afficiat, pro re natâ diversa opus est applicare remedia, narratu hìc longiora et ità prætermittenda.

CAPUT QUARTUM.

De curâ febris catarrhalis gravis inflammatoriæ.

Febris hæc per sua signa (Sect. I, Cap. III), nota, duplicem sibi poscit indicationem.

Primò ut impetus à tergo imminuatur, sanguis *inflammatoriè* inspissatus dividatur, solida relaxentur.

Secundò ut acre ex insensibili perspiratione suppressâ oriundum enervetur.

Primæ parti ut satisdetur, requiruntur sanguinis missiones, eo usquè repetendæ, donec ad justum medium vires cordis et vasorum, coctioni, ut veteres loquebantur, sufficientes, reductæ fuerint; remedia antiphlogistica, et in genere, ea omnia quæ partes solidas relaxare possunt, aquoso-tepida intùs et extùs applicata.

Secundæ indicationis parti ut satisfiat ea requiruntur quæ in capite præcedenti dicta sunt.

Hæc inter se ità combinanda sunt, ut quæ ab unâ parte prosunt, non noceant ab alterâ : quarè sudorifera, calefacientia, derivantia, ex irritantium classe severè seponenda sunt.

Remedia. Adhibeantur ergò unà cum venæ sectionibus antiphlogistica ex nitro præsertim, ad parvam dosim, dragmam semis verbi gratiâ cum unciis sex aquæ florum sambuci et binis unciis roob ejusdem; nitrum, in majori dosi porrectum, nocivum hìc pharmacum esse, plùs nimiùm notum est: adjungantur quæ leni, demulcente, virtute acre involvant, aut diluendo, relaxando, in cutem specificè agendo id ex corpore expellant.

Omni ratione balnea hìc convenire videntur, verùm maximâ cùm cautelâ, dùm enim plùs justò calidiora sunt febrem intendunt, orgasmum augent: quarè ea ità adhibere opportet ut vix calorem ægroti superent. Gradus hic ad thermometrum determinari nequit, quia non omnibus eadem est caloris nativi summa, nequè etiam, multùm abest, eadem est in omni febri aut diversò ejusdem stadio; ipsius ægri sensus optimam mensuram præbet.

Cibus. Cibus sit antiphlogisticus, refrigerans, resolvens; sit itaque vegetabilis, liquidus, tepidus: ergò olerum mollissimorum, ut scorsoneræ, endiviæ, sisari, daucorum, etc., decocta aquosa; fructus horei crudi vel cocti.

Potus. Potus sit diluens, ascescens ex infuso verbi causa florum sambuci, cum succo citri, aurantiorum et saccharo ad gratiam, copiosè tepidèque hauriendus.

Horum omnium, quantumcumquè efficacium, effectum frequentèr eludit morbi pertinacia, ex eo quod globuli rubri, sive cruor, nimiùm inspis-

sati sint, ità ut omne cum aquosis resorptis connubium respuant; quarè sapones vegetabiles aliquandò hìc tanti usus sunt, tales verò sunt mellita, oximel simplex, fructus horæi, eorum succi recenter expressi, non fermentati, aut igne cum saccharo inspissati.

Aer. Cubilis atmosphæra sit ut in Sect. II, Cap. III, dictum est.

Lectus. Lectus sit præterproptèr ut anteà allegatum est.

Si derivantibus hìc locus sit, ea seligantur quæ relaxando agunt.

Non rarò accidit ut statui inflammatorio universali, topica alicujus visceris inflammatio accedat sub phrenitidis, peripneumoniæ, pleuritidis, etc., nomine: verùm de his nùnc agendi nullum incumbit munus.

Si stadio inflammatorio dispulso affectio catarrhalis supermaneat, tractanda illa venit ut in hujus sectionis capite tertio demonstratum est.

CAPUT QUINTUM.

De curâ febris catarrhalis gravis putridœ.

Ex iis quæ in sectionis primæ capitibus primo et secundo fusè disserui, patet differentiam essentialem nullam inter hanc et febrem perniciosam remittentem intercedere, complicationemque putridi cum perspirationis sanctorianæ suppressæ, ut causa vel ut effectus, humore, ubiquè locum habere; quarè melendi methodus hìc eadem est

quam in Sect. II, Cap. I et II, exposui, quoversùs lectorem remitto.

SECTIO TERTIA.

De usu corticis Peruviani rubri in febribus catarrhali gravi et perniciosâ remittente.

Ad hoc questionis membrum tertium jàm abundè in toto hujus dissertationis decursù responsum est. Undè sequens est conclusio.

Usus corticis Peruviani in febre perniciosâ remittente sinè fomite non solùm utilis et summè salubris, verùm quam maximè necessarius est, sivè febris fuerit per se aut à miasmate introsuscepto.

Idem ejus usus est in eâ quam remittentem perniciosam ex fomite appellavi, eâ cum differentiâ quod evacuandi scopo alia aliquandò diversæ naturæ, secum composcat artis auxilia.

Usus ejus non convenit in febre catarrhali simplici, dùm in febre catarrhali gravi inflammatoriâ quàm maximè nocivus ac lethifer est.

In febre catarrhali gravi putridâ nulla sinè eo salus, dùm una est et sacra ægrotantium anchora.

FINIS.